

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΑΡΙΣΤΕΡΑ

Θα ταξιδέψει το ΚΚΕ στη Βαρκελώνη;

ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΕΝΟΣ ΠΟΛΥΣΥΖΗΤΗΜΕΝΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

νέπεια προς ένα παρελθόν, όχι από ελπίδα σ' ένα μέλλον. Αυτό το παρελθόν φάνταζε στα μάτια μας τόσο μεγαλειώδες, τόσο ένδοξο, ώστε μόνο η διατήρησή του, η ανάμνησή του και η δικαίωσή του, μπορούσε να δώσει νόημα στη ζωή μας την ίδια, μα και στην ιστορία. Στερημένη από το παρελθόν αυτό, η ζωή μας μάς φαίνεται αβιώτη και η ιστορία του κόσμου ξένη, ακατανόητη, χωρίς δικαίωμα συμμετοχής μας σ' αυτήν... Το καταλαβαίνω. Αλλά, προς Θεού. Ένα ένδοξο παρελθόν δεν αρκεί για να κρατήσει στη ζωή ένα πολιτικό κόμμα».

Όπερ σημαίνει ότι απέναντι στη νοσταλγική αυτή εμμονή στο παρελθόν, απέναντι στο παζολινικό αυτό «ένστικτο αυτοσυντήρησης», η απάντηση δεν είναι κάποια «ανανέωση». Πολύ αργά για ανανέωση. Η απάντηση είναι η θανάτωση της μιας «ψυχής»,

μία ώρα γρηγορότερα, μήπως και σωθεί από το θάνατο το σώμα που την φιλοξενούσε. Μήπως και η άλλη ψυχή αποδειχθεί αρκετά ισχυρή, ώστε να κρατήσει από μόνη της τον οργανισμό στη ζωή. Μόνο που δεν θα είναι πια ο ίδιος (πολιτικός) οργανισμός... Δεν ηχούν πολύ «ελληνικά» όλα αυτά;

Ο πύργος της Βαβέλ

Αν, πάλι, όλα αυτά ακούγονται λίγο απόμακρα και ιδεολογίζονται, οι πρακτικές διαφορές είναι κάπως πιο χειροπιαστές. Το κομμουνιστικό κίνημα, μετά τα μεγάλα σχίσματα των τελευταίων δεκαετιών (το κινεζικό, της δεκαετίας του '50 και το ευρωκομμουνιστικό, στα τέλη της δεκαετίας του '60), ζει σήμερα πολυχρωμία μωσαϊκού.

Κι αν από τη μια, η διεθνής του

Ζορζ Μαρσέ έχει κάποια σαφήνεια στα χαρακτηριστικά της (αν και όχι απόλυτη: το νέο κόμμα του Κοσούτα, φερ' ειπείν, δοξάζει το όνομα του Μπερλίγκουερ, όχι του Μπρέζιενφ), από την άλλη πλευρά χτίζεται ένας πύργος της Βαβέλ. Κάποιοι προτείνουν τη μεταπήδηση από την επαναστατική - κομμουνιστική κουλτούρα στη σοσιαλδημοκρατική. Είτε με τη μορφή της φυσικής προσχώρησης (όπως ο Καρίγιο στην Ισπανία ή οι Βρετανοί κομμουνιστές) είτε με τη μορφή της υιοθέτησης των αξιών της, σε μια πιο μακρά πορεία επανένωσης (άποψη που διατυπώνει ο Ναπολιτάνο στην Ιταλία). Κάποιοι άλλοι υποστηρίζουν τη μετεξέλιξη των παλιών κομμουνιστικών κομμάτων σε νέους αριστερούς σχηματισμούς. Είτε διά της μετονομασίας (όπως έκαναν οι Σουηδοί κομμουνιστές) είτε διά της ίδρυ-

σης νέων κομμάτων με συμμετοχή και άλλων αριστερών τάσεων (όπως επιχειρεί ο Οκέτο) είτε με την αφομοίωση όλο και περισσότερων λειτουργιών του παλιού κόμματος σε ευρύτερα συμμαχικά σχήματα (οδός που επιλέγεται από τον Αγκίτα, τον νέο ηγέτη των Ισπανών κομμουνιστών).

Υπάρχουν, τέλος, σκέψεις που επιχειρούν το νέο άλμα στον ουρανό: να ανακαλύψουν εκ νέου, έναν καινούργιο κομμουνιστικό ορίζοντα. Προφήτης αδιαφισθήτητος αυτού του ρεύματος, ο Ινγκράο - ένας ποιητής της πολιτικής. Η επιλογή του να μείνει στο νέο κόμμα του Οκέτο, ως κομμουνιστική μειοψηφία, η αντίθεσή του σε κάθε εγκλεισμό σε «μοναστήρια ιδεολογικής καθαρότητας», είχε ήδη ένα πρώτο αποτέλεσμα: το νέο κόμμα της Αριστεράς στην Ιταλία, γεννήθηκε με ισχυρό ειρηνιστικό, αντιπολεμικό πρόσημο.

Ευρωπαίοι

Στην ίδια γραμμή πλεύσης με τον Ινγκράο, βρίσκονται δυνάμεις τόσο διαφορετικές, όπως οι άτυχοι «ανανεωτές» του πορτογαλικού κομμουνισμού, πεσόντες ήδη υπέρ Κουνιάλ. Αλλά και οι Γάλλοι ανανεωτές του πρώην υπουργού Σαρλ Φιτερμάν, οι οποίοι αν και αποφιλώθηκαν βιαίως στις προσυνεδριακές διαδικασίες, κατάφεραν να διατηρήσουν μια μειοψηφική παρουσία στην ηγεσία, που προέκυψε από το τελευταίο συνέδριο του Γαλλικού Κομμουνιστικού Κόμματος.

Κοινή συνισταμένη στη διαφορετικότητα των προσεγγισιών τους, η φράση - κλειδί, από τη «Γερμανική Ιδεολογία» του Μαρξ, την οποία έκανε σημαία του ανανεωτικού εγχειρήματός, ο τελευταίος μεγάλος διανοούμενος που απέμεινε, διαφωνών έστω, στο Κ.Κ. Γαλλίας, ο φιλόσοφος Λουισιέν Σεβ. «Κομμουνισμός για μας - έγραφε ο Μαρξ και επαναλαμβάνουν οι οραματιστές επίγονοί του - δεν είναι μια τάξη πραγμάτων που πρέπει να δημιουργηθεί, ούτε ένα ιδανικό, πάνω στο οποίο πρέπει να προ-

σαρμοστεί η πραγματικότητα. Ονομάζουμε κομμουνισμό την πραγματική κίνηση που καταργεί τη σημερινή τάξη πραγμάτων».

Το ότι η ίδια μαρξιστική φράση καταγράφηκε στο θρυλικό πλέον «Προσχέδιο» του περασμένου Ιουνίου, το «κάζους μετέλι» του συνεδρίου του ΚΚΕ, επισημαίνει με αρκετή ακρίβεια σε ποιο διεθνές ρεύμα εγγράφονται οι Έλληνες «ανανεωτικοί» αντίπαλοι των εγχώριων Μαρσέ.

Οι οποίοι, όπως και οι ανά την Ευρώπη σύντροφοί τους, θα δώσουν τη μάχη τους σε ένα ακόμη κρίσιμο πεδίο: εκείνο της αντίληψης για τον σύγχρονο κόσμο, τον κόσμο που γεννήθηκε από την ανατροπή του 1989. Όπου προκύπτει ένα ακόμη κρίσιμο δίλημμα. Τι θα είναι η σύγχρονη Αριστερά; Μια δύναμη που νοσταλγεί τον μακαρίτη του διπολισμό και τους παλιούς «συσχετισμούς δύναμης»; Μια δύναμη αρνητικά τοποθετημένη απέναντι στις διαδικασίες ευρωπαϊκής ενοποίησης («διαδικασίες στην υπηρεσία του κεφαλαίου», κατά τον Ζορζ Μαρσέ) και αναζητούσα δεσμούς αλληλεγγύης με επαναστάτες ανά τον κόσμο, από τον Κάστρο έως τον Κιμ Ιλ Σουγκ; Ή μια πολιτική δύναμη που αντιτίθεται για να πρωταγωνιστήσει και να ηγεμονεύσει στην ενοποιημένη Ευρώπη, με τα χρώματα της Οικολογίας, ενός νέου κράτους-πρόνοιας και μιας νέας διεθνούς τάξης πραγμάτων; Μια δύναμη πρωτίστως ευρωπαϊκή (μα όχι ευρωκεντρική) που θέλει να κάνει την Ευρώπη μοχλό για μια νέα σχέση Βορρά - Νότου, για μια νέα «παγκόσμια κυβέρνηση», που δεν θα είναι ούτε διπολική ούτε μονοπολική, α λα αμερικανικά, και που θα αποκλείει την επανάληψη δραμάτων, όπως αυτό του Περσικού;

Ίσως η απάντηση που θα δοθεί στο δίλημμα αυτό της «διεθνούς ταυτότητας», την ερχόμενη εβδομάδα, στο Ολυμπιακό Στάδιο, να είναι εκείνη που θα σφραγίσει ή θα ακυρώσει το εισιτήριο των Ελλήνων κομμουνιστών για το «ραντεβού των συνεπών», στη Βαρκελώνη.

ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

ΠΑΡΙΣΙ, ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ

ΣΤΙΣ 27 Μαρτίου, στο Πρωτοδικείο της Ρώμης έχει οριστεί η συζήτηση μιας αξιωματικού υποθέσεως. Το σφουροδρέπανο, δίκην τέκνου διαζευγμένων γονέων, θα κληθεί να διαλέξει με ποιον από τους γονείς του θα πάει. Θα παραμείνει ιδιοκτησία των Ιταλών τῶς κομμουνιστών και νυν Δημοκρατών της Αριστεράς, ή θα φιγουράρει στις σημαίες των «νεοκομμουνιστών» του Κοσούτα και του Γκαραβίνι, που αποχώρησαν από το PCI, διεκδικώντας, εξωδίκως μεν την «κομμουνιστική ταυτότητα»,

Του Παύλου Τσίμα

δικαστικώς δε τη νομή του παλιού εμβλήματος;

Ό,τι κι αν αποφασίσει ο δῦσμοιρος Ρωμαίος πρωτοδικης, το γεγονός παραμένει: λίγους μήνες μετά την έκδοση της ετυμηγορίας των ανά την υψήλιο δημοσιογράφων περί του τέλους του κομμουνισμού, τα ιστορικά του εμβλήματα γίνονται αντικείμενο αντιζηλίας, που φτάνει μέχρι το ακροατήριο των δικαστηρίων.

Άλλωστε, όπως σημειώναν όλες οι ιταλικές εφημερίδες, η πρώτη συγκέντρωση των αποσχισθέντων «νεοκομμουνιστών», τις προάλλες στη Ρώμη, δεν διέθετε μόνον παλαικό φολκλόρ, αλλά και μεγαλύτερο του αναμενόμενου πλήθος και κάποια συμμετοχή νέων. Θερμόαιμιν επίσης: ο πρόεδρος των Ριζοπαστών, Μάρκο Πανέλα, τις έφαγε κανονικά, όταν προσπάθησε να μπει στην αίθουσα...

Λίγο πριν από την Πρωτομαγιά οι αποχωρήσαντες του PCI (οι απόψεις των οποίων δημοσιεύονται διά μακρών και αντικειμενικότητα στις στήλες της «Ουνιτά», χωρίς τους χαρακτηρισμούς και τα κοσμημικά επίθετα που θα φανταζόταν ένας Έλληνας αναγνώστης) θα ιδρύσουν το καινούργιο Κομμουνιστικό Κόμμα

της Ιταλίας. Η τύχη τους, στην ιταλική πολιτική ζωή, δεν προβλέπεται βέβαια λαμπρή. Εκτός των ιταλικών συνόρων όμως, αισθάνονται ανετότερα. Ετοιμάζουν ήδη τις βαλίτσες τους για τη Βαρκελώνη, όπου τον ερχόμενο Σεπτέμβριο πρόκειται να γίνει η πρώτη συνάντηση της λεγόμενης «Νέας Διεθνούς».

Κανείς δεν ξέρει με ακρίβεια τον κατάλογο των συμμετοχών σ' αυτήν τη συνάντηση. Ούτε και το περίγραμμα αυτού του νέου υπερρεθνικού μηχανισμού. Το μόνο που ξέρουμε, είναι ότι από το θῆμα του 27ου Συνεδρίου του κόμματός του, ο Γάλλος κομμουνιστής ηγέτης Ζορζ Μαρσέ, έριξε την ιδέα: να αναλάβει πρωτοβουλία συντονισμού των «επαναστατικών κομμάτων», για να δοθεί «μια νέα πνοή στο κομμουνιστικό κίνημα». Χωρίς να θέτει ως στόχο τη δημιουργία διεθνούς οργάνωσης, ο Μαρσέ πρότεινε απλώς μια συζήτηση που θα οδηγούσε σε μια κοινή αντίληψη για τον σύγχρονο (μετά το 1989) κόσμο και έναν συντονισμό «επαναστατικής δράσης». Η Βαρκελώνη είναι ο τόπος της προπαρασκευής αυτής της νέας Μεγάλης Κομμουνιστικής Ιδέας.

Θα είναι εκεί οι Γάλλοι, οι Πορτογάλοι, οι Ιταλοί του Κοσούτα, οι Ρώσοι του Πολοσκόφ ίσως, οι Κουβανοί ενδεχομένως... Και όλοι αυτοί περιμένουν με αγωνία την έκβαση του 13ου Συνεδρίου του ΚΚΕ: θα υπάρχει Έλληνας αντιπρόσωπος στο καταλανικό «ραντεβού των συνεπών»;

Το πρόβλημα

Διότι, ουδέν καινόν υπό τον ήλιον. Με διαφορετικούς όρους και με διαφορετικούς τρόπους, όλοι οι κληρονόμοι αυτού που υπῆρξε το κομμουνιστικό κίνημα στην Ευρώπη, εκλήθησαν να λύσουν τους ίδιους άβολους κόμπος τους και το ελληνικό συνέδριο της ερχόμενης Τρίτης καλείται να λύσει (ή να κόψει). Ανάθεση ή «διατήρηση των αρχών»; Διατήρηση ή εγκατάλειψη της κομμουνιστικής ταυτότητας; Και προπάντων: κόμμα ιδεολογικής

κής καθαρότητας ή κόμμα προγραμματικής - πολιτικής ενότητας, με πολιτιστικό και ιδεολογικό πλουραλισμό;

Ο Μανουέλ Αθκάρτε, παλιμάχος Ισπανός κομμουνιστής και σημαίων δημοσιογράφος σήμερα στην «Ελ Παίς», παρουσίαζε ως εξής το μέγα αυτό δίλημμα, σε μια μακρά συνομιλία του με τα «ΝΕΑ»: «Το πρόβλημα δεν είναι αν θα συνεχίσει να ονομάζεται κανείς κομμουνιστής ή όχι. Το πρόβλημα είναι αν αυτό το πολιτικό ρεύμα θα συνεχίσει να είναι το σχιζοφρενές ον που υπῆρξε στο παρελθόν. Τα κομμουνιστικά κόμματα ήταν κόμματα με δύο ψυχές. Η μία ήταν η εκκλησιαστική. Η άλλη η λαϊκή. Η μία κατάγεται από τη δεκαετία του '20, από την ίδρυση των κομμάτων αυτών ως Εθνικών Επισκοπών της Διεθνούς Επαναστατικής Εκκλησίας. Και σηματοδοτεί τη δογμα-

B 1

τική, ιερατική όψη του κομμουνισμού. Η άλλη ψυχή κατάγεται κυρίως από τα χρόνια της αντιφασιστικής αντίστασης, στη διάρκεια της οποίας πολλά κομμουνιστικά κόμματα έγιναν αυθεντικοί εκφραστές μεγάλων δημοκρατικών λαϊκών ρευμάτων. Οι δύο ψυχές, η δογματική - εκκλησιαστική και η δημοκρατική - λαϊκή, βρίσκονταν σε διαρκή σύγκρουση. Κατά καιρούς και κατά χώρες η μία κέρδιζε την άλλη. Αλλά, τώρα πια, η οριστική κατάρρευση της μεγάλης ανατολικής αυταπάτης δεν αφήνει περιθώρια επιβίωσης του παπικού κομμουνισμού. Η εκκλησιαστική ψυχή - ακόμη κι αν αντιστέκεται, όπως στη Γαλλία ή την Πορτογαλία - ψυχορραγεί. Θα συμπαρασύρει στο θάνατό της και το σώμα μέσα στο οποίο κατοικούσε; Θα πεθάνει μαζί της και το πολιτικό κίνημα που ονομάσαμε κομμουνιστικό;

Ή θα καταφέρει η άλλη ψυχή, η δημοκρατική, λαϊκή, πολιτική, να κρατήσει στη ζωή, από μόνη της πια, μια ανανεωμένη εκ θεμελίων εκδοχή Ριζοσπαστικής Αριστεράς - είτε αυτή συνεχίσει να ονομάζεται κομμουνισμός είτε όχι;

Γενική απάντηση δεν νομίζω ότι μπορεί να δοθεί. Ο Οκέτο, για παράδειγμα, αυτό προσπαθεί να κάνει. Και εύχομαι να πετύχει...»

Το παρελθόν

Όσο για τους ανθρώπους, ανθρώπους τίμιους και γενναίους, που αρνούνται να δουν με τον δικό του κυνισμό την ανάγκη να βγει μια ώρα αρχύτερα μια ψυχή - η εκκλησιαστική - που είναι να βγει, ο Αθκάρτε δείχνει κατανόηση: «Νομίζω ότι εδώ και χρόνια, όποιος παραμένει κομμουνιστής, το έκανε από πίστη και συ-